

451581

Țara Noastră

FONDATOR: OCTAVIAN GOGA



ANUL VII

Nr. 15

11

APRILIE

1926



In acest număr: O arie cunoscută de *Alexandru Hodoș*; *Agonie*, poezie de *Ecaterina Pitiș*; *Primejdii binefăcătoare* de *D. V. Barnoschi*; Un program de guvernământ: *Manifestul noului guvern către țară*; *Negoitul*, poezie de *George Nichita*; *Ochi albaștri* de *Ion Gorun*; Un cuvânt lămuritor de *Vasile Goldiș*, dr. *Ion Lupaș* și *I. I. Lapedatu*; *Sosirea răniților* de *Vasile Savel*; *Reforma învățământului secundar* de *Septimiu Popa*; *Gazeta Rimată: Mai trăiește!* de *Centurionul Mișu*; *Insemnări: Congresul paraponisiților*; *Problema studențească*; *Păcere și surprindere*; *Intre foștii tovarăși*; *Aventura rămășițelor*; etc. etc.

CLUJ

REDACTIA SI ADMINISTRATIA: PIATA CUZA VODĂ No. 16

Un exemplar 10 Lei

© BCUCIuj

Țara Noastră



O arie cunoscută

În ajunul crizei de guvern, printr'un articol publicat în fruntea *Țării Noastre*, dl Octavian Goga a fixat în câteva formule lapidare, de o caustică ironie, argumentele cu cari așa zisul partid național își putea justifica dreptul de a lua în mâinile sale frânela puterii.

Aceste argumente erau următoarele :

1. *Partidul Național reprezintă un bloc masiv, cu o dulce armonie în conducere și cu-o admirabilă înțelegere între cei doi șefi.*

2. *Partidul Național n'a făcut niciodată agitație regionalistă sau confesională.*

3. *Partidul Național a fost pivotul de căpetenie al încoronării Regelui Ferdinand la Alba-Iulia.*

4. *Partidul Național reprezintă continuitatea de guvernare, după declarațiile repetate că recunoaște Constituția și nu va face din legiuirea actualului Parlament „tabula rasa“.*

5. *Partidul Național are o imensă majoritate în țară față cu Partidul Poporului, Partidul Țărănesc și Partidul Liberal.*

6. *Partidul Național e o grădină de inteligențe constructive.*

7. *Partidul Național n'a insultat niciodată Coroana.*

S'a întâmplat, însă, ca meritele dinastice excepționale și serviciile mari aduse țării de această bălțată tovarășie politică, să nu fie în deajuns de prețuite, iar dl Iuliu Maniu, pierzându-și definitiv echilibrul pe fringhia oscilatoare a pertractărilor, s'a prăbușit din nou în opoziție. Dl dr. Alexandru Vaida, care, ca eventual ministru de Interne, ar fi trebuit să devină cel mai credincios paznic al ordinii publice și al consolidării naționale, se pregătește acum să se sile pe baricadă și să facă revoluție. O sută de fruntași de tot soiul, mari și mici, cari își scosese răcurile din dulap și le cufătaseră de pete, ca să depună, solemni și importanți, legiuitul jurământ la luarea în

primire a slujbelor, au început să se agite din nou, în simple sacouri, pela toate răspântiile, strigând cu toată forța unora bojoci desamăgiți, că România se prăpădește și Ardealul se revoltă, fiindcă dl Zosim Chirtop n'a ajuns subsecretar de stat, cum fusese vorba...

Numai dl N. Iorga, trebuie să recunoaștem, nu zice nimic, pentru că apostolica dumisale barbă nu figurase pe lista ministerială în frunte scumpa sa jumătate. Mai mult decât atât, mucalitul autor al comediei: *Sarmală, amicul poporului*, nu-și poate reține un ușor zâmbet de satisfacție în fața durerosului eșec al delicatului său concurent.

Incolo, pseudo-partidul național, cel puțin în ceea ce privește ramura sa ardeleană, se reîntoarce la armele de altădată, smulgând din panoplie cunoscutele lozinci de ațătare antidinastică și separatistă. Se dovedește, astfel, că toate încercările, pe cari le-a făcut în ultima vreme, de a-și ascunde adevăratele-i simțăminte și adevăratele-i intențiuni, nu fuseseră decât un joc de suprafață, pus la cale de dragul puterii, sau, cum ar zice tot d. N. Iorga, în vederea mirosului fripturii. Câtă vreme gruparea regională a dlor Vaida și Maniu a stat departe de cărma țării, unde se instalase foarte comod d. Ion I. Brătianu, amenințările și vorbele mari nu mai conțineau. Oratorii răposatului Consiliu dirigent ne puneau în vedere „revizuirea pactului dela Alba Iulia,” tunau și fulgerau împotriva „camarilei” dela Palat, și lansau prin întruniri lozincă plină de subînțelesuri: „Ardealul al ardelenilor.” Pe atunci, ei nu recunoșteau Constituția, nu participau la încoronarea Regelui și erau, deși nu chiar pe față, autonomiști.

Apoi, ca prin farmec, s'au cumișit. Nu știu cine, poate d. C. Argetoianu, le-a suflat la ureche că metoda nu e bună. Și dintr'odată, marele tractor dela Bădăcini, ca să evite o catastrofală deraiere, a schimbat macazul. D. Iuliu Maniu a început să bată cu asiduitate scările Palatului, ziarul *România*, oficiosul fabricii de bere Bragadiru, anunța audiențe după audiențe, îndârjiții adversari ai Coroanei, schimonosindu-se în zâmbete și ploconeli, se trudeau cu meșteșugite genuflexiuni să intre în grațiile „camarilei”...

Mai rămânea pacostea regionalistă. Ca să scape de ea, centurionii dela Cluj au aranjat, de ochii lumii, câteva nevinovate fuziuni. S'au contopit cu foștii partizani ai regretatului Tache Ionescu, la coada cărora s'a agățat, ca un prisos de podoabă, tovarășia închiată recent între dl N. Iorga și C. Argetoianu. Cu un plan subțire, dl Iuliu Maniu, chipurile, se unificase. Pela adunările populare nu se mai auzea pomnindu-se despre „ciocoi” din vechiul Regat, despre „invazia regătenilor” sau despre „putreziciunea bizantină dela București.” Aparențele contopirei fuseseră salvate, ca o simplă formalitate vamală. Dl Cicio Pop descălicăse peste Carpați. Cine mai îndrăznea să susțină, că șireții bărbați politici de pe Târnavă nu reprezentau principiul, liberii circulațiuni a valorilor pe întreaga suprafață a României de astăzi?

Dl Iuliu Maniu vede, astăzi, că toate aceste jertfe, pe cari le-a făcut în dorul său fierbinte de a ajunge prim-ministru, au fost zadarnice. Visul nu s'a împlinit. Deci, și partizanii săi au întors foaia, și au reluat, asurzindu-ne urechile, aria de demult. Ei sunt, din

nou, antidinastici și separatiști. Ei iar atacă, în chip deschiș, Coroana, și veleitățile de autonomie provincială iar își arată colții.

Organizația din Alba-Iulia a partidului a telegrafiat urgent șeful, că sentimentele ei monarhice au început să se clatine, și nu se găsește, pe-aproape, niciun sprijin care să împiedice accidentul. O, dacă ar fi fost propteaua guvernamentală! În ziarul *Patria*, un membru venerabil zice, că aducerea la guvern a partidului, poporului a fost o „*farsă a Palatului*“, și e de părere că o „*restrângere a prerogativelor Coroanei*“ e absolut necesară, de vreme ce Coroana a ignorat, cu atâta cruzime, ambițiile dlui Iuliu Maniu! Și mai departe, pentruca revenirea la cântecul vechi să fie complectă, *Patria* se plânge iarăș că interesele vitale ale Ardealului au fost încă odată trădate: — *„Dacă privim situația nu prin prisma micilor evenimente din ziua de 30 Martie, ci prin prisma perspectivei istorice obiective, fără patimi, ambiții personale și preocupări confesionale, trebuie să o spunem, că soarta Ardealului se află la aceeași răspântie, cum a jost de repețite ori în ultimii 1000 de ani ai istoriei sale, când cu ajutorul unei fracțiuni a conducătorilor majoritatea pătorei conducătoare și masele poporului din acest colț de pământ erau osândite a suferi exploatarea câtorva suprapuși, cari prin politica de „divide et impera“ usurpau puterea, când din Viena, când din Budapesta, când din Constantinopol.“* Și mai departe: — *„Aceste triste amintiri ne copleșesc când privim frământările de azi, căci fără exagerare, ceace s'a pus la cale de către guvernele Brătianu-Averescu, este continuarea exploatării și subjugării economice a acestui colț de pământ! Tot despre ce se vorbește, azi: unificare, confesionalism, greșelile partidului național, etc. nu sunt decât paravan și curse întinse naivilor cărturari, pentru a se ascunde adevăratul scop!“*

Nici nu se poate mai limpede! Pentru capul obtuz al paraponisișilor, cari amestecă atât de ușor soarta țării cu supărarea lor proprie, robia de o mie de ani a Ardealului continuă și în cuprinsul lărgit al României întregite... Cu o singură deosebire: cuibul exploataților s'a mutat dela Viena, dela Budapesta, dela Constantinopol, — la București. Și asemenea cuvinte se spun împotr a unui guvern, în care figurează nu mai puțin de cinci reprezentanți ai Ardealului, ocupând cele mai importante departamente, dela ministerul de Interne până la cel de Finanțe! Ce fel de.. robie e această?

Dar logica nu are nici un efect asupra nenorocoșilor pensionari ai hotărârilor dela Alba-Iulia. Ei își cântă cântecul înainte, plimbându-și desnădejdea prin cafenele, tipărind imprecății grozave la gazetă, crezând că mai există, subt cerul liber al acestui colț de țară, vreun cetățean cu vedere atât de scurtă, încât să confunde trista figură a dlui Iuliu Maniu cu obrazul amenințat al Ardealului, pe care alții se străduiesc acum să-l mântuiască de rușine.

Pe acești autonomiști de ocazie, bieți republicani de carton, noi îi cunoaștem însă foarte bine. Sunt câțiva ani, de când îi prezintăm, în pielea goală a greșelilor lor, dinaintea publicului românesc. Crezusem, un moment, că nenorocirea în care s'au nămolit va avea darul

să-i astâmpere definitiv, făcându-i să priceapă de unde le-a venit pieirea. În loc de o înțelegere a realităților, s'ar părea că rebelii noștri adversari se pregătesc să ne servească o nouă ipostază revoluționară.

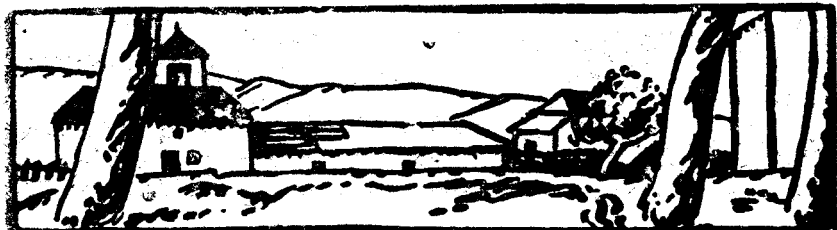
Vom fi nevoiți, deci, să reluăm firul unei acțiuni de lămurire, până la complecta pulverizare a cetelor de întârziți. Sunt ultimele acorduri ale unei oribile cacofonii politice, pe cari le vom elimina cu desăvârșire din orchestra vieții noastre publice.

Situația e limpede. Dumnealor continuă, — vom continua și noi. Câmpul de luptă nu ne e necunoscut. Puterile adversarului le-am prețuit demult. Nimeni dintre noi nu va fi cuprins de panică, văzând jacheta dlui Iuliu Maniu, sus, pe baricadă.

Cineva va face, desigur, câteva cuplete asupra acestui subiect..

ALEXANDRU HODOȘ





AGONIE

*Te uiți la trista agonie
Ascunsă 'n zâmbetul amar
Al floarei dragi de iasomie
Și-al rozei albe din pahar.*

*Le pică foile pe masă,
Tu nu 'nțelegi de ce și cum:
Au doară luciul de mătăasă,
Sunt albe, pline de parjūm...*

*O mică pată de rugină
Ascunsă bine sub potir
Îl face fruntea deși înclină,
Și moare mândrul trandafir.*

*Închis în inimile noastre
E-acel ceva ucigător,
De câte-ori vezi lumini albastre
În ochii celor care mor!*

ECATERINA PITIȘ



Primejdii binefăcătoare

Ziarele spun, că o comisiune de savanți, însărcinată de Liga Națiunilor să studieze posibilitățile viitoare ale războiului chimic, ar fi ajuns la concluziuni îngrozitoare. S'ar părea, că numai mici amănunte tehnice mai despart pe chimiști de un gaz cu puteri satanice. Pe deoparte, poate fi condensat în proporții nebănuite, iar pe de alta, expresiunea îi este aproape nelimitată, fiindcă se alimentează din însăși atmosfera pe care o înlocuește. În acelaș timp, distruge toate formele de viață pe care le atinge. Încărcătura de pe un singur aeroplan, într'un ceas, ar face din București un oraș al morții: dela om până la insectă, dela copac până la mușchiul de subț pietre, totul ar pieri.

Dar, ceea ce știința face, tot știința va și să desfacă. Alți învățați vor descoperi, probabil, vreun corp, care ascuns, de pildă, în urechea lupoaicei de la Sft. Gheorghe, s'ar transforma când ar fi atins de gazul infernal, într'un alt gaz cu o putere de expansiune infinit mai mare; iar noua combinație n'ar mai fi de cât un inofensiv... parfum de trandafiri. Astfel, pe când aviatorul, acolo sus la o sută de kilometri, sau poate la o mie, și-ar lua masa muțumit că și-a îndeplinit patriotica misiune de a distruge Bucureștiul, Bucureștenii ar înota fericiți într'o îmbălsămată adiere, dorind un al doilea atac, care să intensifice plăcuta atmosferă chimică.

Și așa mai departe, din invenție în invenție...

Totuși, jocul este extrem de periculos. Nu un simplu războiu, în definitiv banal, cu arhaice mijloace de distrugere a bea perfecționate și timid ajutate de o copilărească chimie, a fost în stare să periclitaze civilizația europeană; un război ceva mai serios însă, o va distruge cu siguranță.

Războiul mondial, fără exterminări în masă, și fără nimicirea mijloacelor de subsistență, a dus totuși la dezechilibrul de care suferim. Deocamdată, lumea se va reface, fiindcă a ajuns la pace, înainte ca știința să fi ajuns să poată alimenta războiul cu proceduri de nimicire într'adevăr energice. Dela Serajevo la Locarno, doisprezece ani, civilizația a stat sub amenințarea eprubetei în care ar fi putut reuși o experiență decizivă.

Și tragedia nu s'ar fi isprăvit prin cataclismul material, căci

oricât de mare, el este tot deauna reparabil. Dar s'a dovedit că din ziduri ruinate, din trupuri sfârticate, din organizare stingherită, se naște un microb periculos pentru creerul omenesc, care duce la o sinistra psichoză socială: bolșevismul. Acestă, asămănător hienei, care mănâncă cadavrul celui răpus, nimiceste — transformând-o într'o aglomerație amorfă — societatea, care a fost infrântă de un război prea crud.

Liga Națiunilor — dar bine înțeles nu și fiecare diplomat în parte din acest consiliu — crede că va putea zădărnici, în viitor, războaiele. Pentru acest sfârșit, diplomații, învățații, doctrinarii n'au putut pune la dispoziția Ligei alte mijloace de cât dezarmarea generală și arbitrajul. Este, într'adevăr, lamentabil și nu știți ce ai de admirat: prostia sau ipocrizia.

Ce este dezarmarea? Un mijloc de stimulare a genului inventiv pentru înarmare clandestină. Iar filantropii care au inventat-o, până la urmă, vor fi acuzați de către acea parte a opiniei publice, care trăește din activitatea economică ce decurge din trustul oțelului, că au fost în slujba trustului chimiei.

Iar arbitrajele nu sunt decât supapele de siguranță, care lasă timpul necesar pr. gătirei războiului, ca nu cumva să izbucnească decât atunci când ar putea fi mai formidabil. Pentru acest scop al firei lucrurilor, nevoit și nedorit de cei interesați, lucrează inconștientul omenesc răsându-și de fatuitatea Inteligenței. De pildă, criza prin care trece acum Liga Națiunilor are la bază necesitatea, inexorabilă pentru existența ei, de a-și alcătui astfel consiliul conducător, încât puterile mari să fie cu totul paralizate pentru cazurile când ar avea de lucrat una împotriva celeilalte.

Liga Națiunilor, totuși, ar putea să-și înfăptuiască programul pe alte căi. Sau, vorbind mai cuminte, există o cale asupra căreia s'ar putea reflecta. Unul dintre frumtașii gândirei, *Renan*, dorind și el, ca orice om de inimă, să aște o mai bună organizare socială pentru chinuita omenire, a avut curajul să tragă consecințele din adevărul, periculos lucru ch'ar numai de a-l afirma, că între *libertate* și *egalitate* este un antagonism nereductibil. Adică a ajuns — horresco referens — la soluții antidemocratice; și pentru a preciza, putem folosi formula plastică a unui împărat austriac: „totul pentru popor, nimic prin popor“.

Ca realizare practică, iată tot ce a putut găsi mai bun marele filosof francez: Conducerea să o aibă un colegiu de savanți, cari păstrând pentru ei secretele științei, s'ar servi de ele pentru a stăpâni — și la nevoie teroriza — mulțimea.

Liga Națiunilor, transformându-se într'un vast laboratoriu, ar putea să dețină cele mai perfect onate mijloace de distrugere. Le-ar deține, dar nu le-ar putea păstra ascunse. Și nu le-ar putea ascunde, nu doar fiindcă la baza Ligei stă entuziastul pact dela Versailles cu generoasa lui desfi nțare a diplomației secrete; dar fiindcă un alt antagonism nereductibil mai este și acela dintre *secret* și *democrație*.

Așa fiind, Liga Națiunilor ar servi la *egala* (deci și principiul

democratic ar fi salvat) răspândire, în lumea întreagă, a celor mai perfecte mijloace de nimicire, poate chiar a planetei însăși.

Să se observe, că pe această cale, șansa războiului ar fi considerabil redusă, prin aceea că ministrul sau Parlamentul care l'ar declara, ar fi personal în primejdie sigură de moarte, împreună cu toată averea și cu tot neamul, cu toată civilizația, sau cu întreg pământul.

Rămân totuși, trei posibilități de război: Când guvernul provocator ar deține secretul de-a se retrage, odată cu începerea ostilităților... în lună. (Ipoteză ce deocamdată pare îndepărtată). Când un ministru sadic ar fi coprins de dor de moarte și ar scăpa suspiciunii obișnuite dintre miniștrii aceluiasi cabinet. (Ipoteză posibilă, dar totuși nu prea alarmantă, fiindcă sunt mai pușinul acei care vor să moară, decât acei care admit să moară alșii pentru un bine general). Și în fine, când mizeria ar face pe cei mulți să-i prefere neantul. (Ipoteza stârșitului *Pingulnet*). Dar acest caz ar putea fi numai indirect o pricină de război, nefiind decât o revoluție, un război civil.

Însă împotriva revoluției nu este remediu imaginabil, fiindcă revoluția este de esența societăței. Și de aceea, fie zis în trecut, „Liga Nașionilor” ar fi fost o denumire mai feroctă decât „Societatea” Nașionilor. Instituția n'ar fi, prin definiție chiar, destinată zguduiriilor revoluționare și... dizolvărei.

D. V. BARNOSCHI





Un program de guvernământ

— Manifestul noului guvern către țară —

Majestatea Sa Regele, în virtutea prerogativelor Sale constituționale a încredințat conducerea țării — după retragerea ministerului liberal — dlui general Averescu, pentru a treia oară prim-ministru, care și-a alcătuit guvernul din elementele cele mai experimentate ale partidului poporului, creat printr'o uimitoare spontaneitate din năzuințele masselor populare, care își căutau un organism politic propriu, îndată după războiu. Acest guvern și-a asigurat colaborarea frunțașilor ardeleni, reprezentând și fiind organizați pentru a realiza vechea politică națională a poporului român din Ardeal, în scopul unirei desăvârșite a sufletului românesc. Astfel compus guvernul, din elemente, încălzite de aceeași aspirație desinteresată, și omogene prin mentalitatea lor, crede de datoria lui să împărtășească de îndată publicului ideile conducătoare ale programului său politic, așa cum îl impune natura împrejurărilor și imperativul necesităților momentului.

Reforma agrară

Reforma agrară, opera guvernului Averescu din trecuta sa guvernare, va fi desăvârșită și completată prin întinderea ei în regiunile de bălți și păduri.

Tot în scopul rezolvirii depline a chestiunii sociale vom înlesni trecerea pământului în mâna țăranilor, acordând credite suficiente pentru cumpărarea moșiilor mari, puse în vânzare.

Colaborarea capitalului străin

Pentru vindecarea relelor de ordin economic și financiar, guvernul socotește, că normalizarea nu este cu puțință decât prin colaborarea capitalului străin. Această colaborare nu este îndestulătoare, dacă nu se înalătură acele măsuri de ordin administrativ sau legislativ ale guvernului trecut, cari au fost până azi piedică oricărui început de îmbunătățire a vieții economice.

În acest scop prima grijă a guvernului va fi ajutorarea producției economice prin reducerea treptată a piedicelor; care se opun exportului producției naționale și prin ușurarea importului materialelor necesare intensificării acestei producțiuni.

2. A doua măsură, urmarea celei d'întâi va fi obținerea, la timpul prielnic, a stabilizării monetare, fără de care nu pot exista nici schimburi normale economice, nici buget echilibrat.

3. A treia măsură, care trebuie luată odată cu cea d'întâi, este refacerea repede a căilor ferate și construirea legăturilor principale cu provinciile unite, precum și continuarea politicii noastre trecute de construire de linii ferate cu sprijinul inițiativei și capitalului privat.

Revizuirea cheltuelilor

Treptat cu sporirea producției, ușurării creditului și dezvoltării comerțului, vom urmări normalizarea bugetului, asigurând tutulor serviciilor publice mijloacele necesare funcționarilor publici, o retribuție corespunzătoare cu scumpetea. La acest scop va contribui și o revizuire severă a cheltuelilor.

Incurajarea agriculturii

Partidul popcrului, ieșit din păturile largi ale muncitorilor de pământ, socotește agricultura, ca producția economică cea mai temelnică, singura în stare să asigure prosperitatea țării. De aceea, fără a nesocoti celelalte ramuri de producție, guvernul va da un deosebit sprijin agriculturii, înlesnind pe deoparte, nouilor împroprietăriți educația profesională și mijloacele tehnice; iar de alta, liberând cultura grâului și creșterea vitelor de îngrădirile, care opresc astăzi dezvoltarea lor. Viticulturii, cari trec acum printr'o grea criză, li se va da tot ajutorul pentru ușurarea desfacerii vinului.

Pentru propășirea agriculturii, capitaluri mari sunt necesare. În acest scop, pe lângă întărirea cooperăției, guvernul intenționează înființarea unui institut național de credit agricol.

În ordinea măsurilor reparatorii, pe care le intenționează guvernul, vine și aceea a soluționării echitabile a problemei despăgubirilor de război.

Problema învățământului

O preocupare tot așa de vie a guvernului nostru o va constitui dezvoltarea învățământului. Încredințați că originea tuturor apucăturilor primejdioase, este în bună parte lipsa unei culturi, care trebuie să rămâe armonică și sănătos îndrumată, pe fiecare din treptele sale, guvernul va îngriji de răspândirea învățământului la sate, pentru ca acei cari au ajuns stăpâni pe-o bucată de pământ și au fost înarmați și cu dreptul de vot, să dobândească și lumina necesară înțeleptei lor folosiri. Pe lângă opera de răspândire a învățământului elementar, va

trebui să se reorganizeze, potrivit cu nevoile timpului și experiența trecutului, atât școala secundară, cât și învățământul superior. Conștienți de necesitatea ca aceste trepte ale culturii să fie urcate de toate elementele destoinice, care compun rezerva noastră națională, asigurându-se astfel preponderența firească a elementului românesc într-o țară, care trebuie să rămână mai presus de toate românească, nu înțelegem totuși să se închidă porțile învățământului nostru elementelor minoritare, care voesc să se cultive, și pe cari împrejurările istorice ni le-au impus ca colaboratori la viața noastră de stat. Cultura a fost întotdeauna un teren de înfrățire, în orice caz de apropiere sufletească, iar preponderența națională, la care avem tot dreptul, trebuie să o menținem și să o dezvoltăm, nu restrângând artificial puterile altora; ci crescând stăruitor puterile noastre proprii.

O atare politică este de altfel în concordanță cu toată concepțiunea noastră asupra minorităților etnice, cuprinse între hotarele țării noastre, pe care le-a lărgit în ultimii ani, nu o lăcomie imperialistă ci o reintrare în drepturi necontestate. Față de aceste minorități, credem că trebuie să facem o largă politică de înțelegere și de dreptate, fiindcă experiența suferințelor noastre trecute, nu urmează să ne fie un imbold la răzbunări nefolositoare, ci dimpotrivă, un îndemn la toleranță și mlădierie sufletească.

Aspirațiile firești ale populațiilor minoritare nu vor afla nici o piedică în măsurile noastre de guvern. Le vom examina și satisface cu bunăvoință, convinși că prosperitatea și mulțumirea sufletească a acestor populații, departe de-a reprezenta o slăbire, alcătuește o parte ințegrantă din prosperitatea și strălucirea statului.

Armata

Dacă efectele învățământului, în ce privește ordinea și coeziunea socială ies mai încet la iveală și se consolidează mai greu, se cuvine să dăm întreaga noastră sollicitudine acelei instituții, care poate garanta în chip imediat ordinea amenințată: *armata*. A fost unul din titlurile de merit ale guvernului Averescu din 1920, păstrarea neștirbită a ordinii, în momente de mare cumpănă, când năzuințe confuze de înnoire socială, lipsite de orice concepțiune limpede, amenințau temeliiile vieții noastre colective, pe care trebuie să le păstrăm neatînse, oricât am urmări progresul și-am înțelege glasul vremilor noi. Sollicitudinea pentru întărirea și înzestrarea armatei, mai este cerută și de situațiunea externă, pe care trebuie să o vedem așa cum este, oricât am vrea să o colorăm cu hotărâtele noastre aspirațiuni de pace și de liniștită conviețuire a popoarelor.

Relațiile cu celelalte state

Cu ideea exclusivă de-a ne apăra drepturile noastre așa de scump și de târziu câștigate, o armată — bine echipată și instruită poate servi ca un admirabil instrument al voinței noastre de pace — pe care o vom concretiza de altfel, și prin toată politica noastră externă,

politică de conciliațiune, moderație, de alianțe cât mai strânse și cât mai numeroase, contribuind din parte-ne, la opera de înfrățire a națiunilor.

Călăuziți de acest spirit, strein de tot ce poate fi ideile de agresiune, tragem temeinică nădejde să legăm raporturi internaționale corecte și cu acele țări, din imediata noastră vecinătate, cu cari, din cauza unor circumstanțe defavorabile, nu avem încă relații normale.

Sperăm, că intențiunile noastre pacifice și curate, rezerva noastră absolută de-a ne amesteca în organizarea lăuntrică a altor state, oricât această organizare ar diferi de concepțiile noastre, precum și dorința vădită a unei înțelegeri, vor contribui efectiv la realizarea nădejdilor, de pace, care nu sunt mărginite, decât de-o singură condițiune: recunoașterea granițelor noastre actuale, pe care le socotim imutabile, nu din cauză de lăcomie cuceritoare, ci fiindcă sunt expresia exterioară, a unor drepturi legate de ființa noastră națională.

Cu aceste gânduri, guvernul cel nou al Majestății Sale, compus din oameni cu experiență în trebile publice și prezidat de generalul Averescu, fiind pătruns de seriozitatea tuturor angajamentelor luate și încredințat că în viața publică făgăduințele, care rămân neîndeplinite sunt lucruri, care și primesc pedeapsă exemplară, se adresează țării cerându-i încrederea de care are nevoie, odată cu răgazul pentru a-și face datoria, potrivit cu marile necesități ale momentului.

Purtăm pe umerii noștri o sarcină foarte grea, și dacă am fi avut o cât de mică bănuială, că alte organisme politice ar fi fost astăzi mai destoinice s'o poarte, ne-am fi dat hotărât în lături, fiindcă vremurile sunt așa de serioase, că nu este îngăduit să risipești zilele prețioase ale neamului cu încercări, pe care alții le-ar fi făcut mai bine, cu mai multă pricepere și cu mai mari rezultate.

Liniștiți față de judecata care ne-așteaptă mai târziu, cerem deocamdată bunăvoință încrezătoare de la judecata celor de azi.



NEGOIUL

*Când se abat furtunile pe munți,
Tu nu-l mai vezi, și te înecă plânsul,
Căci prea te-a amețit lumina-i albă,
Și vezi că'i noapte'n juru-ți fără dânsul.*

*Dar norii grei se prăbușesc în larguri
Și zările cu'ncetul se'nsenină,
Negoiu'și scoate fruntea lui de piatră,
O'mbracă'n țesătură de lumină,*

*Și piscu'nalt și-l scaldă iar în soare.
Spre el privirea ta din nou ți-o sui,
Și desvelindu-ți coaja ca un mugur,
Renaști și tu în strălucirea lui...*

GEORGE NICHITA



Ochi albaştri

Stau cu ochii în tavan, cu ceafa rezămată pe palmele împreunate și mă gândesc... Adică ce, trebuie numai decât să ne destăinăm toate gândurile?... Tovarășul meu de odae pare a fi de părerea asta, căci iată acum ceasul de când mă chinuește cu destăinuirea vagabondagiului, reflexiunilor sale pe drumurile închipuirii, peste câmpi nebatuți de ploi și de vânt.

— De ce, mă, poeții cei mai mulți cântă ochii albaştri? Te-ai gândit tu vr'odată la asta? Stai să-ți spun eu. E fiindcă au mai mult material de comparație la îndemână. Gândește-te: Cerul, albastra tărie, mai 'nainte de toate; apoi câte flori! — viorele, albăstrele, cicoare, nă-mă-uita! mai știu cu cari altele; — în sfârșit pietre scumpe: ametist, peruzea, safir... Pe când pentru alți ochi ce comparații ai? Ochii negri? — diamante negre, slabă asemănare, ca tot ce e condiționat; — așa ai putea să zici, flori de catifea, sau cer de cerneală; — „păcatul greu!” ar mai fi ceva, dar e sinistru și ori cum prea vag; — rămân doar murele, vorba cântecului:

*Pentru ochi ca murele
Ocolesc pădurile...*

Dar ceilalți? Despre ochii căpriei, poetul a putut spune doar atâta:

*Dar eu ochii cei căpriei
M'apucau de-i îndrăgii...*

Comparație? — de loc. Și totul par'că suna ca o scuză: lertați-mă, eu am îndrăgii ochii cei căpriei, pe cari amintiri nu știu să-i cânt... Pentru ochii verzi tot se mai gădesc...

— Da, ș'apoi mai e și vorba: ciue n'are ochi verzi, sărută și albaştri.

— Vezi că tot la albaştri te întorci? Unde mai pui, că unele comparații la cari aceștia dau prilej mai sunt și simbolice. Întâi și'ntâi iarăș: cerul, ce poate fi mai simbolic? Acolo ne-am învoit să a-

șezăm raiul, domiciliul fericirii, etc. Apoi „nu-mă-uita,” floarea, nu-ți grăiește ea despre ochii pe cari, dacă te-au săgetat odată, nu-i mai uiți? — Cunoști și celalt cântec popular care se cânta odinioară mult în București :

*Plângeți ochi și lăcrămați
Că voi sunteți vinovați:
Ce vedeți nu mai uitați,
Ce iubiți nu mai lăsați ...*

— Dragă băiețele ...

— Da, așa era refrenul: dragă băiețele. Dăduse, vezi, și el, peste ochi ca „nu-mă-uita” ... Dar „safir” știi ce însemnează? Vine dela un cuvânt vechiu ebraic care se tâlmăcește așa: „lucrul cel mai numos” ...

— Iar ametist pe grecește însemnează: leac contra beției ...

— Vezi aicea simbolul nu s'ar prea potrivi, fiindcă dimpotrivă ce-ar putea să fie mai îmbătător decât niște ochi ca ametistul?

„Dar iarăși zic nu, și mă răsvrătesc împotriva poezilor cari cred că înălță frumusețea ochilor în cari este gândire, în cari poate fi iubire, asemănându-i cu pietre, cu buruien, cu păreri de culoare ... Da, cerul este numai o părere, vioreaua e mai la urmă o buruienică stupidă, pietrele, oricât de scumpe, nu sunt decât pietre. Dar ochii ...

„Vezi asta ar fi poate ceva nou în poezie. În loc să zici: ochii iubitei mele sunt ca azuriul cerului albastru, să înalți cerul și să zici: vezi albastrul acesta dumnezeiesc? par'c'ar fi ochii iubitei mele!”

„Da, ar fi să înalți cerul, fiindcă ar fi să-i dai viață, să-i dai înțeles, să pui într'însul suflet și iubire, — tot ce poate fi în doi ochi plini de taine cari așteaptă deslegare...”

„Sus ai să ridici în lauda încântării ori ce lucru neînsuflețit, acordându-i viață, prin dreptul dat poetului de a preface realul în ceva închi'puit, înviesmântându-l în podoabele fantaziei lui: întoarsă însă, asemănarea nu merge, e o micșorare, e o profanare... Vezi, asta ar trebui s'o spuneți, voi poeții...”

— Și de ce n'ai spune-o tu, — că par'că o începuși cu destulă însuflețire...

— Păi eu n'am vreme d'astea. Și vezi, dacă mi-e necaz de ceva pe viața asta, pe care o ducem cei mai mulți dintre noi, e tocmai fiindcă dă prea puțin răgaz sufletului spre încântarea de frumusețile vieții. Prin viața fiecăruia din noi au trecut și trec ochii albaștri, sau fie și verzi, negri, căprilii... Dar cei mai mulți dintre noi suntem oameni serioși, cari dăm prea puțină însemnare unor asemenea... accidente.

„Uită-te bine la toți cei pe cari îi întâlnești, cu cari vorbești sau asupra cărora arunci numai priviri în treacăt. Dacă te uiți bine, vei recunoaște numai decât pe cel stăpânit de vraja tănuită. Infățișarea lui e vioaie, privirea limpede, îndrăzneală. Acesta e omul fericit care are, și știe să dea destul timp iubirii. Aceștia sunt cei puțini. Ceilalți însă privește-i cum trec îngândurați, bleoziți, închiși în tot felul de preocupări; pe cele mai multe, așa e, le împune viața așa cum ne-am

croit-o, în cât trebuie s'o ducem în spinare mai mult ca pe o sarcină; altele se prelungesc prin obișnuință, prin deșertăciunile din ce în ce mai lacome, cu cât mai mult le dăm, din greu, îndestulare; îi cunoști pe toți aceștia, de la ambițiosul care se gândește cum să pună mai mult stăpânire pe favorurile și aplausele mulțimii, până la nemernicul care nu vânează de cât câștigul zilei de mâine, ori poate chiar și al celei de astăzi“.

„Nu ți-e milă de el? Nu: n'are să-ți fie milă. Fiindcă sunt urăți. Orice om care nu iubește e urât. Numai acela e cu adevărat urât, și nevrednic de nici o milă“.

— Hei, amice, unde-au rămas ochii albaștri?

— Unde-au rămas? Sunt aici aproape. Nimeni nu poate să mi-l ia. Nici ei singuri nu pot să se mai smulgă din simțirea mea, odată ce i-am cuprins într'însa. Vezi, asta este farmecul adevărat al iubirii. Spune-mi tu asta despre cer, despre flori, despre pietre nestimate... Le faci tu acestora un cadu din simțirea ta vie, inflăcărată? Le așezi tu icoană de adorare în inima ta?

„Cerul e pentru toți; pietre scumpe, are acasă la dânsul, pe degete, sau la cravată, și acela pe care îl văzuși trecând îngândurat în goana după mări și bogăție; florile strălucesc o clipă sub sclipirea picăturii de rouă... Bogăție, a ta, pururi neștirbită, e numai ceea ce închizi în inima ta“.

...Stau tot așa, neclintit, cu ochii în tavan, și mă gândesc... Da, gândul acesta pot să-l spun; are dreptate prietenul meu: viața noastră ne lasă prea puțin răgaz iubirii.

ION GORUN





Un cuvânt lămuritor

Cei trei fruntași ai partidului național, d. d. Vasile Goldiș, dr. Ioan Lupaș și I. I. Lapedatu, care au primit să intre în guvernul prezidat de d. general Averescu, au publicat un manifest către partizanii lor, explicând motivele acțiunii politice pe care au întreprins-o. Reproducem din acest manifest pasagiul de mai jos, cu satisfacția de a vedea justificate multe din părerile și credințele exprimate în coloanele acestei reviste:

...Noi am văzut cu mâhnire conducerea de până acum a partidului național luând o serie de măsuri greșite, ale căror consecințe fatale nu puteau să întârzie. Una dintre aceste măsuri a fost ireparabila greșală din toamna anului 1922, când conducerea partidului, într'un moment de gravă miopie politică, interpretată și ca dovada unei lacune în sentimentele ei naționale și patriotice, a împiedecat Ardealul de a participa cu tot elanul și cu toată bucuria la încoronarea dela Alba-Iulia. Dela acest eveniment unic în istoria milenară a poporului nostru, oricare partid politic ar fi putut lipsi, numai partidul național român din Ardeal — nu. Prin această atitudine ostilă, antipatriotică și neromânească calea partidului spre un rol de guvernare în România întregită era tăiată cel puțin pe timpul, cât acest partid consimțea să rămână sub conducerea, care a săvârșit această greșală neiertată, conducere ajunsă mai târziu să regrete ea însăși acest act impolitic de o gravitate cu totul excepțională. Se știe, cât de sinistru a fost interpretată această absență demonstrativă atât în cercurile politice din țară, cât și peste graniță. A urmat apoi atitudinea de vecinică șovăială și duplicitate a aceleiași conduceri, care impunea membrilor săi o participare mai mult demonstrativă la lucrările parlamentare și îi împiedeca aproape sistematic dela una activă, în care să fi putut aduce toată priceperea și munca lor ca o jertfă închinată pe altarul patriei. Năzuințele de a crea un partid național-țărănesc, ca o forță de contrapondere a vechiului partid național-liberal și de alternare la guvern cu acesta, au fost de asemenea zădărnice din partea conducerei șovăitoare și prea mult stăpânite de ambițiile personale ipetrofiate, ale unor oameni cari n'au înțeles aproape niciodată să subor-

doneze intereselor generale orice poftă și dorință de ordin personal. Nici declarațiunile răsunătoare, făcute de această conducere a partidului cu privire la o proiectată anulare a Constituțiunii din 1923 și a legilor de organizare în legătură cu dânsa, nu au fost de natură de a spori prestigiul acestei conduceri; dimpotrivă l-au micșorat și l-au compromis cu desăvârșire.

Noi ne-am făcut adeseori datoria de a cerca să împiedecăm asemenea manifestări juvenile ale partidului. Cuvântul nostru n'a fost însă luat în seamă. Târziu de tot a ajuns și conducerea, criticată de noi cu graiul și în scris, să constate — cu târzie căință — ce dificultăți insurmontabile a aruncat în calea partidului prin toate actele sale din primăvara anului 1922 și până în timpul de față. În săptămânile din urmă, unii dintre cei mai războinici și mai radicali conducători ai partidului au început să bată pragurile liberale, să ceară audiențe și întâlniri spre a face penibile declarații de retractare, palinodii compromițătoare.

Totul era însă acum prea târziu.

Logica implacabilă a evenimentelor și psihologia amintitelor atitudinii lipsite de seriozitate și de perspicacitate politică aveau să smulgă în sfârșit steagul partidului național-român din Transilvania din mână unei conduceri, care și-a pierdut timpul și toate energiile în pertracțiuni interminabile, devenite proverbiale, în fuziuni și confuziuni cu fracțiuni și resturi de partide, cari nu-i puteau aduce decât situațiuni penibile și soluțiuni ridicole ca acelea, pe cari conducerea din București le-a luat cu câteva zile și chiar cu câteva ore înainte de numirea noului guvern.

În asemenea împrejurări, subsemnații, cari prin cunoscutul memoriu — înaintat la sfârșitul anului 1924 dlui Iuliu Mani și rămas până în ziua de azi fără nici un răspuns — ne luaserăm libertatea de acțiune, revendicându-ne dreptul de a cugeta și acționa la moment oportun, cum ne vor sfătui interesele țării și ale partidului, iar nu cum ar dori să ne dicteze ambițiile sau capriciile personale ale unei conduceri incapabile de acțiuni hotărâte, — ne-am simțit datorți a lua înșine greaua sarcină de a salva ceea ce mai putea fi salvat din ruina spre care împinsese vecinica ambiguitate a dlui Iuliu Maniu, vechiul și gloriosul partid național român din Ardeal.

Față de învinuirile copilărești de „lovitură pe la spate” sau chiar de „trădare” (ca în piesa lui Caragiale) și alte afirmațiuni cu totul gratuite, ținem să accentuăm că până în ultimul moment noi nu am făcut nimic, spre a împiedeca, dimpotrivă am făcut totul spre a promova venirea partidului național la guvern, în colaborare cu cel țărănesc.

Ca dovadă, amintim faptul că și în ceasul al 12-lea, am stăruit prin hotărîrea noastră unanimă să se încheie acordul de colaborare cu țărăniștii fie la guvern, fie în opoziție, iar pentru cazul că acest acord nu se face — după cum nici nu s'a făcut — ne-am afirmat din nou dreptul și libertatea noastră de acțiune proprie, independentă de a conducerii, care nici în al 12-lea ceas n'a voit să înțeleagă, că trebuie părăsită metoda duplicității și înlocuită cu aceea a sincerității capabile

de o hotărâre categorică și salvatoare. De altfel, însuși dl Iuliu Maniu a recunoscut în ultimul moment că interesele Ardealului nu mai permit ca provincia această, așa de importantă în cuprinsul României întregite, să fie târâtă pentru a patra oară în opoziție.

Credem că însuși dl Iuliu Maniu va înțelege acum situația ce a creat partidului nostru, și dându-și seama de postulatul inevitabil ce i se impune, va trage consecința întregii serii de insuccese, pe care partidul național-român din Ardeal le-a înregistrat sub prezidenția d-sale.

Criza prin care trece în clipa de față nu partidul însuși, ci conducerea sa de până acum, o considerăm ca un fenomen normal în viața oricărui partid. Ea nu însemnează, după opinia noastră, decât schimbarea conducerii, trecerea steagului din o mână ostentată de pertractări în alta, care a reușit să deschidă partidului nostru calea spre a se afirma și valorifica, spre binele său și al țării, prin acțiuni pozitive în politica României întregite.

Declaram solemn, că potrivit condițiilor de colaborare cu dl general Averescu la guveru, noi vom păstra intactă ființa, tradiția, structura și întreagă doctrina democratică a partidului național român din Ardeal, fără a știrbi nimic din principiile și aspirațiile lui de legalitate, cărora nu vom lipsi a le da expresiune corăspunzătoare și prin o apropiată reorganizare a partidului.

După aceste lămuriri necesare față de potopul de insulte ale unei pretinse „delegațiuni“ bucureștene, al cărei drept de a se pronunța în chestiunile interne ale partidului național român din Ardeal ne vedem nevoiți a-l contesta cu toată hotărârea, facem un apel frățesc către toți românii ardeleni doritori și capabili de a contribui la opera de fortificare și unificare rațională a României întregite, să ne urmeze pe cărarea cea nouă a activității, părăsind chiliuțele strâmte, în cari i-au ținut ca în temnițele robiei, pasivitatea de până acum a partidului național-român.

Asigurăm pe toți că între ceice ne vor urma și ajuta în munca noastră patriotică, nu vom face altă distincție decât aceea a cinstei, a capacității și a vredniciei personale. Orice alte considerațiuni, fie de ordin confesional sau social, vor fi cu totul străine de preocupările și de preferințele noastre.

Cine dorește binele patriei române întregite, suntem siguri că va da ascultare acestui apel frățesc și va prinde cu bucurie momentul, spre a scăpa de coșmarul pasivității, care apasă de atâta timp partidul nostru din cauza unei politici lipsite de simțul realității, al prudenței și al prevederii.

Carpe diem!

5 April 1926.

VASILE GOLDIȘ

dr. ION LUPAȘ

I. I LAPEDATU



Sosirea răniților

Svonuri triste și alarmante circulau, în taină, în B. Nu se știa nimic despre soarta regimentului, nici o știre nu venise, comunicatele oficiale nu pomeneau o vorbă de regiment, care în mulțimea de unități parcă își perduse individualitatea. Se spunea că în a treia zi de război batalionul comandat de căpitanul Cristescu fusese în întregime distrus de inamic. N'ar fi rămas decât vreo cincisprezece oameni, și aceia umblă fugari prin munți.

La auzul acestor știri cărora nu știai de să le dai sau nu crezare se adăugau și altele tot așa de îndurerate. Comandantul regimentului ar fi fost luat prizonier; căpitanul de rezervă Străjescu s'ar fi sinucis ca să nu cadă prizonier, nemții sunt pe aproape, căci noaptea mai cu seamă se auzea bubuitul tunului care nu înceta. Intrase groaza și panica în locuitorii din B. cărora le venea să creadă că nemții ar fi pe undeva, în apropiere, deoarece regimentul de ruși plecase în grabă spre front. Intre plecarea lor și svonurile ce sporeau, se stabilise o legătură și unii credeau că descoperă chiar un sâmbure de adevăr. Răniți nu soseau, în spitale negăsindu-se decât soldați bolnavi și vreo douăzeci de răniți ușor dela alte regimente, oameni cari nu aveau nici o cunoștință despre cele petrecute cu regimentul din B.

În multe case pierise veselia. Războiul se arăta acum sub o altă formă, nouă, a durerii ce se împrăștia în atâtea căminuri de oameni umili care își dăruiau singura lor avere: viața. Cei care aveau frați, părinți sau bărbați plecați în războiu, se simțiau înfrățiți în durere și se mângăiau din priviri, neavând curajul să-și spună cele ce auzeau. Adevărul îi cutremura pe cei rămași, și orice puteau să audă, numai adevărul să nu li-se spună, ca să nu li-se răpiască și cea din urmă nădejde din suflet. Uneori soțiile sau mamele celor plecați aveau priviri fulgerătoare, pline de ură, când vedeau tineri aciuiți pe la fabrici, pela spitale sau pela partea sedentară, unde atâția își ascundeau infirmitățile morale.

Fragment din romanul „Vadul Hoților“, apărut de curând.

— Numai ai noștri se duc la moarte, își spuneau soțiile printre lacrimi; cei bogași au rămas la fabrici, în oraș sau la atelier, cine mama dracului le-a mai înființat!

Scrisori nu veniau de pe front, sau poate veniau, însă la oficiul poștal se instalase cenzura și tineri voinici români erau prea ocupați cu citirea maldărilor de cărți poștale și cu trierea lor. Nesiguranța aceasta contrasta dureros cu noua înfățișare. Mai marii erau preocupați de victorii și se arătau nervoși că armatele nu înaintază destul de repede ca să se isprăviască odată. Alții erau preocupați de grijea ce o puneau pentru a se găsi totdeauna departe de front. Plutea în suflete instinctul nedreptății, însă nu scotea nimeni o vorbă și multe suflete își revărsau în taină durerea și jalea. Unele autorități căpătaseră o putere atât de mare încât dispuneau de avutul și viața cetățenilor. Ce povesteau femeile dela țară, strecurate prin barierele orașului, despre capli din comune, era înfiorător. Ai fi crezut că adevăratul dușman era populația de femei și copii rămași fără sprijin, nu inamicul de peste hotare. Răutatea omenească a început să se dea pe față, negăsind piedici în potrivă-i.

Un ordin telegrafic îl chema la o unitate de front pe colonelul lăsat în B. la partea sedentară. În locul lui a fost numit un maior „jubilar” prieten bun cu toți. Căpitanul Ursu, un bătrân căpitan, fu numit comandamentul pieții. Alți ofițeri veniau de cine știe unde custozi la fabrici și ateliere, instalându-se ca la ei acasă, pentru o îndelungă ședere.

În timp ce se petreceau acestea, într-o zi trecu din gură în gură vestea că în după amiaza aceia sosesc răniți de-ai regimentului. Curiozitatea era mare. Lumea se îndrepta spre bariera pe unde aveau să treacă automobilele. În așteptare, femeile vorbeau despre cei plecați și o nădejde creștea în sufletul fiecăreia. Însfârșit li se da puțința să afle ceva din cele ce s'au petrecut acolo. Autoritățile, înștiințate telefonic, și-au trimis reprezentanți. Numai polițaiul se găsea la barieră, de o oră. Avocatul Mătrăgună veni cu un buchet de flori, iar Calipso împreună cu David au sosit în elegantul echipaj al locotenentului rus.

Lumea își puna mâna strașină la ochi și cerceta zarea. Tremura de nerăbdare și de neliniște. Fiecare clipă se scurgea ca o veșnicie și fel de fel de gânduri treceau prin mintea fiecăruia și gândul fiecăruia era numai la ființa dragă și îndepărtată.

— Se văd automobilele, vorbi cineva din mulțime.

Depart, pe șosea, nouri de praf învăluiau mașinile care se zăreau. Un fior străbătu mulțimea și toate privirile erau ațintite asupra noului de pulbere și a punctelor negre ce se măreau cu cât se apropiu. Nu se auzea o vorbă, nu se auzea nici respirarea mulțimei care aștepta într-o grozavă încordare. Acum se aude găfăitul mașinelor. Șoferii încetinesc mersul la o sută de metri de mulțimea care așteaptă, mută ca unul singur. Încet trece primul automobil. Mulțimea privește la cei din lăuntru. Oameni bandajați la cap, la mâini și la picioare, priviau și ei, doar vor vedea pe cineva din ai lor. Privesc

cu o față serioasă, alta decât aceia de altădată și ochii lor nu exprimă nici bucurie, nici durere. Parcă se miră de atâta mulțime ce așteaptă și se întreabă de ce așteaptă. Alte trei automobile urmează pe cel dintâi. Din toate, aceeași ochi ce privesc cu bunătate și cu seninătate. Sunt oameni slăbiți, galbeni la față și în ochi au străluciri ce reamintesc câmpul de luptă. Într'al cincilea automobil sunt greu răniți, soldați întinși pe țărni, oameni ce poartă în strălucirea ochilor fantastice vedenii. — Săracii, șoptește mulțimea, și multe mâini își șterg lacrima ce stă gata să picure. Un mare automobil sanitar rusesc, închis, urma după al cincilea și în sfârșit cel din urmă aducea patru ofițeri, unul cu fața întreagă bandajată, al doilea cu piciorul și o mână învelite în alb, al treilea purta un bandaj la mâna dreaptă, iar al patrulea, rumen la față, nu părea să aibă nici un semn de război.

După ce-au trecut automobilele, mulțimea s'a întors în oraș. Unii dintre cei aduși au fost recunoscuți, însă ce puteai vedea, când au mers așa de repede și când toți semănau între dâșii parcă erau copiii aceleiaș mame?

— Doamne, Doamne! oftau femeile făcându-și cruce.

— Oare cine era ofițerul bandajat la cap? întrebă Calipso pe David, și fără să aștepte răspunsul, continuă: trebuie să fie greu rănit!

— N'o fi căpitanul Cristescu? zise într'o doară David.

În oraș lumea aștepta pe stradă, urmărind pe cei din automobile, țărani-soldați, pe care cine avea să-i cunoască! Ofițerii au fost recunoscuți, însă toată lumea se întreba cine să fie acela căruia nici fața nu i se vedea măcar?

Peste o jumătate de oră se știa în B. că era sublocotenentul Stroe, grav rănit la cap și că zilele lui sunt mai aproape de moarte decât de viață.

Femeile se îngrămădiau la porțile celor două spitale unde-au fost repartizați răniții, cerând să li să spună numele celor aduși, însă au fost gonite de un plutonier, cu brutalitate.

— Doar sunt ai noștri, strigă una, noi să nu-i mai vedem? . . .

VASILE SAVEL



Reforma învățământului secundar

— Câteva observații —

Viitorul Parlament va avea între altele să soluționeze și importanta problemă a învățământului secundar, a cărui reorganizare se impune cu imperioasă necesitate. S'au scris nenumărate articole în ziare și reviste, tratând această problemă din diferite puncte de vedere. S'au făcut dureroase constatări în legătură cu dezastruoasele rezultate ale examenelor de bacalaureat. Noua lege a învățământului secundar va avea chemarea să înlăture toate neajunsurile de până acum și să îndrume acest învățământ spre noi orizonturi. Suntem convinși, că viitoarele Corpuri legiuitoare vor da o lege bună, care să corespundă intru toate postulatelor din zilele noastre, și care învățământul nostru secundar să-l ridice la treapta cea mai înaltă cu putință.

În discuțiile asupra acestei probleme s'au uitat însă unele lucruri, sau au fost considerate ca având importanță secundară; lucruri, pe cari le vom aminti noi, în credință, că facem un bun serviciu problemei. Vom arăta unele cauze, cari, după părerea noastră au contribuit ca învățământul secundar să nu dea rezultatele dorite, cauze, cari bineînțeles vor trebui adăugate la cauzele generale, discutate în ziare și reviste.

Cea dintâi e durata anului școlar. Înainte de războiu, anul școlar se începea la 1 Septembrie și se încheia la 30 Iunie. În zilele de 1, 2 și 3 Septembrie înscrierile se încheiau, iar în 4 Septembrie se începeau cursurile, cu orar în toată regula. Examenele diferențiale și de corigență se făceau în ultimele zile ale lui August. Elevilor promovați nu li se răpia nici-o zi măcar din anul școlar reglementar din cauza celor rămași corigenți. De la războiu încoace, aproape niciodată anul școlar nu s'a început înainte de 1 Octombrie. În cel mai bun caz, ușile claselor s'au deschis prin 20 Septembrie, dar atunci, se începeau examenele de bursă și examenele particulare, cari ocupau pe profesori, aducându-i în situația să nu poată face un adevărat început al cursurilor.

Vacanțele de Crăciun și Paști durau 10 zile. Vacanța de Crăciun

se începea în 23 Decembrie la ora 10 și se sfârșea la 1 Ianuarie, așa, că în 2 Ianuarie se țineau cursuri regulate. Vacanța de Paști se începea în Sâmbăta lui Lazar la ora 10 și se sfârșiau Marți, a treia zi de Paști, așa că Miercuri dimineața se începeau cursurile regulate. În zilele noastre vacanța de Crăciun s'a mărit cu șapte, iar cea de Paști cu cinci zile. În cursul anului școlar se mai țin examene particulare în Ianuarie și Maiu, cari de-aseenea ieau pe profesori dela ocupația lor principală.

Credem, că înainte de toate va trebui să se pună capăt neajunsurilor de acest fel. Să se revină la anul școlar după vechiul sistem, să se reducă vacanțele la 10 zile, fără să se facă vre-odată excepție.

În anul de față, vacanța de Crăciun s'a mărit cu 4 zile, iar vacanța de Paști la școalele-internat cu două zile din cauza unei sărbători. Sub pretextul că unii elevi călătoresc departe, la unele școale s'au depopulat clasele cu alte câteva zile înainte de începerea vacanței. Examenul de corigență, de burse și particulare să nu se facă în cursul anului școlar, căci prin aceasta se neîndreptățesc elevii reguțați ai școlii, ci în timpul vacanțelor.

În ce privește examenul de corigență, suntem de părerea, că acestea ar trebui reduse la *oral*. Profesorul, care vreme de un an a avut prilej să cunoască pe elev cât se poate de bine, va putea să-și facă o idee despre progresul realizat de el în cursul vacanței de vară. Examenul de corigență *în scris* e un timp pierdut și mai adăogăm, hârtie prădată. Cât privește examenul de bursă, acestea ar trebui desființate, fiind cu totul de prisos, așadar, iarăși, *vreme pierdută*. Bursele se pot împărți pe baza notelor obținute în cursul anului școlar trecut. La toată întâmplarea, în vreme de un an profesorii mai bine pot să cunoască destoinicia unui elev, decât în cele câteva ore ale examenelor de bursă. Notele din clasa precedentă s'au dat pe baza unei experiențe de un an întreg, iar cele dela examenul de bursă se dau, uneori, pe baza unui noroc neașteptat.

Câteva cuvinte încă despre examenul de fine de an. Acestea s'au desființat pentru toate clasele inferioare ale școalelor secundare. În trecut, la fiecare obiect de învățământ elevii făceau un examen de trei sferturi de oră în fața profesorului respectiv, asistat de un coleg, ca comisar. La acest examen erau ascultați câțiva elevi, mai ales cei cu note dubioase, făcându-se o scurtă recapitulare a întregului material. Fiind amenințat, fiecare elev, să fie ascultat, examenul de fine de an era un ultim prilej, ca elevul *cel puțin să-și mai citească odată întreagă cartea*. Notăm, că examenul de fine de an sunt desființate și la școalele primare. Reînființarea lor, atât la școalele primare, cât și la cele secundare, credem, că ar fi spre folosul învățământului.

În ce privește examenul de bacalaureat, nu vreau să intru în amănunte, nici să discut laturea lor pedagogică. Au făcut-o alții, mai competenți. La toată întâmplarea însă s'ar putea lua măsuri, ca aceste examene să nu fie împreunate cu cheltueli enorme pentru părinții elevilor. Dacă nu s'ar putea reveni la vechiul bacalaureat, cu profesorii liceului respectiv, cu un comisar profesor de Universitate, ca preșe-

dinte, — atunci, cel puțin, elevii să capete bilet de liber parcurs pe tren și întreținere gratuită în timpul bacalaureatului. Ori-cum, bacalaureatul e un *interes de stat*. Cunosc elevi, cari nu s'au putut supune examenului de bacalaureat *din cauza sărăciei*.

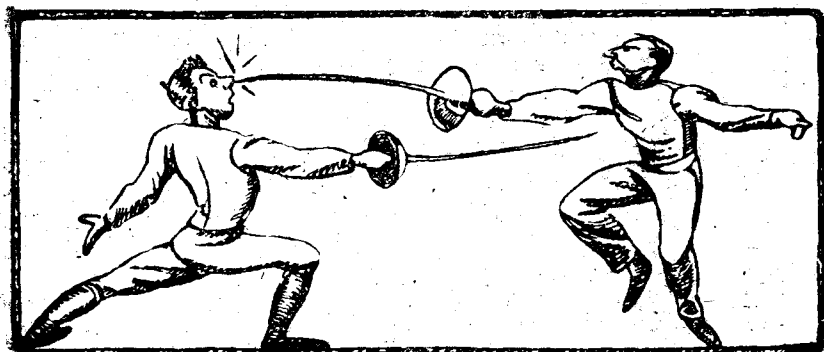
Însfârșit, o mică paranteză. Cerem o mai mare băgare de seamă la ordonanțele ce se dau. Aceste ordonanțe, uneori de-adeptul stângenesc învățământul, ori sunt ridicole. În anul de față a sosit un ordin ministerial, care interzice elevelor de școală secundară, începând cu clasa a patra, să-și mai tundă părul. Un astfel de ordin e absurd, dacă nu se estinde și la profesoare. Au fost cazuri, când vre-unei profesoare i-a trăznit prin cap să adopte moda părului tuns tocmai la câteva zile, după ce ordinul din chestie s'a publicat elevelor. Mai notăm, că ordinul nu s'a executat și nu se va executa.

Ori ce comentariu, credem, e de prisos.

În general, reforma învățământului secundar trebuie să se facă astfel, ca elevului să i se dea puțința de-a-și câștiga educația și toate cunoștințele necesare. Iar dacă nu și le-a câștigat, *vina să fie a lui, nu a sistemului*.

SEPTIMIU POPA





GAZETA RIMATA

Mai trăiește!

Comitetul de o sută al partidului național a ținut o ședință la Cluj.

*Veni în goană o ștafetă
Și dă-te știrea la gazetă:
Tot mai trăiește (și discută)
Celebrul comitet de-o sută!*

*Credeam c'a răposat demult,
Căci al politicei tumult
Nu ne-aducea niciun ecou
Din ferecatul lui cavou.*

*Dar, iată, tocmai ca'n poveste
Adase Lupta marea veste,
Și-acuma se zvonă prin țară,
Ghiulucă pertractează iară...*

*S'a adunat, încet, încet,
Nefericitul comitet,
Iar șeful domnului Deleu
Ținu din nou un expozeu.*

*Fruntașii spumegând de ură,
Râvnind mirosul de friptură
Veneau tiptil — o lungă umbră —
Subt pelerina nopții sumbră.*

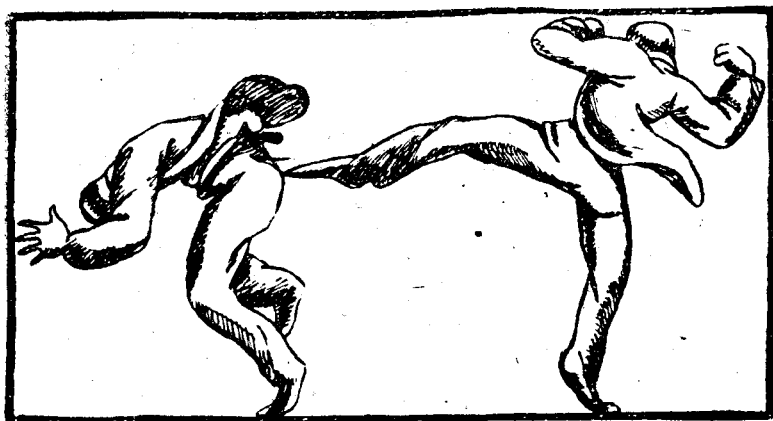
*S'au numărat apoi un cias,
Din câți au fost, câți au rămas,
Că nu s'a mai văzut în veci
O sută'n care-s douăzeci!*

*S'au pomenit apoi, de-odată,
Cântând: „Acum, ori niciodată“,
Din tot, atât le mai rămâne,
Un stat: „Deșteaptă-te, române“...*

*Târziu, târziu, s'au despărțit,
Ghiulucă a plecat mâhnit,
Și-au mai rămas la club vreo doi
Strigând: „Ardealul, suntem noi“!*

CENTURIONUL MIȘU





INSEMNĂRI

Congresul paraponisiștilor. — Au apărut, cu câteva zile înainte de intruire, câteva semne prevestitoare de furtună. Treziți din beția unor deșarte visuri de mărire, toți candidații de miniștri, de prefecți și de deputați ai simulacrului de partid național (pentru a nu mai vorbi de cei cari s'ar fi mulțumit cu slujbe mai mitite) se pregăteau să ceară socofeală nepricepuților cărmaci, cari s'au proptit din nou cu corabia pertractărilor printre stâncile colțuroase ale opoziției. Tocmai când aventuroșii navigatori, în călătoria lor de jur împrejurul partidelor, se credeau ajunși aproape de capul Bunei Speranțe...

Se svonise, că ceată răsculaților era hotărâtă să provoace o răfuială definitivă. Cineva auzise, la un colț de stradă din mijlocul Clujului, pe dl Aurel Vlad dela Orăștie, amenințând că va cere, în apropiatul congres, capul dlui Iuliu Maniu. Fostul ministru de Finanțe, naiv cum a fost totdeauna, credea că e absolută nevoie de o jertfă, și pretindea tocmai ceeace se dovedise că-i lipsise ilustrului său șef căzut în disgrăție. Fiecare dintre par-

tizanii desamăgiți purta în buzunarul dinăuntru al hainei câteva moțiune de neîncredere în capacitatea conducătoare a aceluiaș d. Iuliu Maniu. Toți erau de acord, că politica pe care a făcut-o acesta, de șase ani încoace, a dus de răpă partidul, și a spulberat pentru totdeauna iluziile credincioșilor.

Soarta jumătății de președinte a partidului poreclit național părea iremediabil pecetluită. Canonicii dela Blaj vorbeau pe față de apropiata retragere din viața publică a nenorocosului pertractor. În închipuirea noastră îl și vedeam pe d. Iuliu Maniu, liniștit și mălăeț ca totdeauna, făcând grădinarie pe unul din malurile celor două Târnavesci. De d. dr. Alexandru Vaida n'aveam nicio grijă. Il știam bine plasat, între ghișeul fabricii de piele „Renner” și consiliul de administrație al băncii Marmorosch & Blank. Și pe lângă toate acestea, știam că fostul medic curant al băilor dela Karlsbad și-ar fi putut reia oricând specialitatea sa de a tămădui, cu apă purgativă, boalele de stomac.

Iată, însă, că nimic din ceeace se

zvonea nu s'a întâmplat. Nimeni n'a citit nicio moțiune. Nu s'a auzit nicio des aprobare. Până d. Aurel Vlad dela Orăștie, cu tot temperamentul său belicos, văzând, probabil, inutilitatea gestului său, a renunțat de a mai cere capul dlui Iuliu Maniu.

Și astfel, capul dlui Iuliu Maniu a rămas să conducă mai departe destinele comitetului de o sută. Cum s'a putut întâmpla această transformare? Cum au amuțit toate vocile nemulțumirilor? Cum au abdicat dela orice critică sărmanii fruntași păcăliți? La mijloc, fără îndoială, e un profund mister, pe care nici măcar nu îndrăznim să-l descifrăm. Mulți dintre răsculați au rămas, firește, acasă. Acestora nu li se poate aduce nicio imputare. Alții au pretextat, a doua zi, că dl Iuliu Maniu a introdus în sala de ședință a comitetului de o sută un grup numeros de agenți electorali, cari au terorizat pe oratori împiedicându-i de a formula vreo obiecțiune.

Se poate. Noi însă suntem înclinați mai de grabă să credem, că ne găsim în fața unui caz interesant de fahirism politic, neobișnuit în țările europene. Dl Iuliu Maniu, prezentându-se în stare de catalepsie oratorică, a întins o mână goală în fața auditorului fascinat, și ochii tuturor au văzut răsărindu-i în palmă o roză magică. Astfel comitetul de o sută a început să vadă situația politică în culori trandafirii.

În orice alt partid din lume, după fiasco pe care l-a dat, dl Iuliu Maniu ar fi fost gonit cu ouă clocite; în așa numitul partid național, dl Iuliu Maniu e primit cu ovații, și nu i se găsește nicio greșală. E un caz regretabil de sugestie colectivă, de care, cu toate măsurile luate, tot mai sufăr câțiva. Oamenilor acestora li se servește apă chioară, și lor li se pare că beau vin veritabil de Tokay.

Să le fie de bine!

Problema studențească. — În coloanele, totdeauna sincere, ale acestei reviste, s'au rostit de multe ori cuvinte de prietenoasă înțelegere pentru agitația din ultimii ani a tineretului nostru universitar. Această atitudine n'a fost decât consecința normală a unei înălțări întregi de credințe programatice.

Mișcarea studențească dela noi, privită de guvernării de ieri mai mult dintr'un punct de vedere polițist, — pentru a nu mai pomeni despre problema care pornea din cetatea de hârtie a anumitei prese bucureștene, a — apărut în ochii noștri, dincolo de unele exagerări sporadice, ca un rezultat firesc al lipsurilor reale de cari suferă învățământul nostru superior și ca un semn de redeșteptare, în rândurile generației noi, a mult hulitei idei naționale.

Privind în adâncul sufletelor și descifrând impulsurile curate cari își cereau cuvânt, am fost de părere, mereu, că zbuciumul celor câteva mii de studenți universitari nu putea să se termine, în nici-un caz, dintr'o înclinare nfericită pentru scandal a acestora, cum susținea dl Albert Honigman dela *Lupta* sau dl Kalman Blumenfeld dela *Adevărul*, și am atras atenția opiniei noastre publice asupra pricinelor dureroase și adevărate, cari sunt la o bârșia acestor frământări.

În ceea ce privește problema studențească, așa cum s'a întâmplat și cu altele, guvernul liberal a lăsat o moștenire grea. Din lene, sau din alte motive nemărturisite, a preferat să lase chestiunea nerezolvată. Noul guvern, prezidat de dl general Averescu, a găsit o stare de lucruri mai mult decât complicată. Aproape de sfârșitul unui an școlar, în decursul căruia s'au petrecut nenumărate incidente regretabile, studențimea dela toate Universitățile din țară era în plină grevă generală. Cursurile fuseseră suspendate, sălile de studiu stăteau ză-

vorite subț cheie, praful singurătății sterile se așezase asupra meselor din laboratoare. Cea mai de seamă instituție de propagare a cu turei naționale era cași paralizată.

În asemenea împrejurări, salutăm cu o deosebită satisfacție, hotărârea studențimei noastre de a renunța la grevă și de a reîncepe cursurile. Delegații și președinții tuturor centrelor studențești din țară, întrunindu se deunăzi, au luat această hotărâre și au redactat următorul comunicat.

„Președinții și delegații tuturor centrelor studențești din țară, în ședința consiliului general, ținută la București în ziua de 7 Aprilie 1926, luând în discuție situația generală creată din ultima grevă generală declarată la 8 Martie a. c., pentru soluționarea doleanțelor formulate în decurs de 4 ani, în nenumărate memorii, — soluționare ce consolidează bunul mers al învățământului superior, — conduși fiind de dorința ca liniștea și ordinea să se introducă din nou în universități în însuși interesul culturai naționale și având încredere deplină în noul guvern din care face parte și d. ministru Octavian Goga, care a înțeles în totdeauna sbuciumul sufletesc al studențimei, hotărăsc încetarea grevei generale studențești pe ziua de 8 Aprilie și reîntarea la cursuri a întregii studențimi din România pe ziua de Luni 12 Aprilie 1926.

În așteptarea soluționării doleanțelor, consiliul general al Uniunii Naționale a studenților din România, asigurând pe studenți că va veghea la îndeplinirea revendicărilor lor, îndeamnă la muncă intensă și continuă pentru propășirea culturai naționale.”

Am putea să spunem, că e un succes evident al guvernului. Înregistrăm numai pacificarea sufletească a Universităților noastre ca un câștig pe seama culturai naționale.

Plăcere și surprindere. — Confracții din strada Sărindar au citit manifestul-program al guvernului cu multe rezerve, cum era firesc, dar și cu „anumită plăcere și surprindere”. Cu aceeași anumită plăcere și surprindere, ele mărturisesc, că programul guvernului arată o justă înțelegere a problemelor fărăi noastre. Ba, ce e mai mult, în acest program, blumenfelzii au aflat multe din soluțiile și ideile dumnealor, pentru-cari nu odată au fost gratificați, zic ei, cu epitetul de trădători. După toate aceste, iubiții noștri confracți s'au pus să aștepte fapele...

Să le aștepte cu răbdare. Dar acele „idei și soluții”, pentru cari de-atâtea ori am fost nevoți și noi să dăm Sărindarului certificate de proastă purtare, nu se găesc în programul guvernului. Nu se vor găsi nici în programele guvernelor românești viitoare. Ce bine-ar fi, dacă nu s'ar mai găsi nici în viitoarele coloane ale gazetelor din strada Sărindar. Vom aștepta și noi, fapele!

Intre foștii tovarăși. — Partidul țărănesc, cu dinții sterpeziți de acreala atâtor pertractări, a hotărât să treacă dincoace de Predeal, unde-l oprise până acum târguiala cu vameșul Iuliu Maniu, și va încerca să-și întemeieze organizațiuni politice permanente pe toată suprafața Ardealului. Nu știm ce soartă va avea această tentativă de descălicare, și câți partizani vor reuși să adune în jurul lor frunțașii țărăniști, cari se vor strănge zilele aceste în casa dlui Gh. Bogdan-Duică din Cluj. E de prevăzut, în orice caz, că rândurile restului de partid național al Ardealului se vor subția și mai mult. Acesta e partidul din care toată lumea pleacă și nimeni nu se mai reîntoarce...

Vechia tovarășie de opoziție, care în cursul timpului din urmă, dela banche-

tul prematur al fuziunii din grădina „Suzana” până la ultima încercare a acordului de guvernământ, a trecut prin atâtea felurite peripecii, vechia-tovărășie se desface. În calitatea sa de cel mai proaspăt adversar al regionalismului deghizat, partidul țărănesc a crezut că e bine să-și motiveze pasul pe care l-a făcut, precizând o situație, pentru noi demult clarificată, cu declarațiuni de felul acesteia: — „Partidul național a fost, neîndoios, o forță utilă și considerabilă în timpul regimului maghiar, când, sub numele de partid național român, reprezenta organizația de luptă a românilor dintre Carpați și Tisa împotriva opresiunii ungurești. După unire însă, obiectivul luptei partidului național român a dispărut, și atunci în mod fatal acest organism politic a căutat să-și găsească un rost social în viața de stat a României Mari și ar fi reușit, poate, dacă nu ar fi căutat să mențină în Ardeal acest anahronism al unui partid național român, cași când ar mai fi existat necesitatea solidarității naționale împotriva împilării dușmane”.

Aceste constatări, pe cari partidul țărănesc le face abia acum, cu oarecare întârziere, noi am avut grije să le populăm zăm demult. Ele sunt atât de strâns legate de lupta pe care o purtăm, de șase ani încoace, în cât citindu-le în *Aurora* dlui dr. N. Lupu, am avut câteva clipe impresiunea, perfect justificată, că ele nu sunt de cât o reproducere din *Tara Noastră* a dlui Octavian Goga... Principiul unității politice în România-intregă câștigă pe seama lui un nou factor militant. Nouă ne rămâne, mereu și totdeauna, satisfacția puțin obișnuită de a vedea triumfând, chiar în lagărul protivnic, ideile politice pentru cari ne-am zbuclumiat. Nu ne vom bucura, deci, de desfacerea alianței național țărăniste, cu simțământul egoist de

mulțumire în fața unor forțe dușmane cari se risipesc, ci cu intima convingere că tendințele de separatism provincial, cu cari încearcă unii să infecteze viața publică a Ardealului, se vor lopi pe viitor de o nouă pedică.

Dovadă despre aceasta sunt gazetele dlui Iuliu Maniu, cari fac partidului țărănesc, la trecerea lui în Ardeal, o primire pe care numai prietenoasă n'o putem numi. În fruntea ziarului *Patria*, chiar în ziua când „comitetul central din Ardeal și Banat al partidului național” își ținea ședința sa în localul aceluia ziar, a apărut un articol, intitulat: „*Invasia țărănistă*”, parcă ar fi vorba de o adevărată năvălire a barbarilor. Nici nu puteți să vă închipuiți ce lucruri gentile sunt în stare să-și spună, cu acest prilej, aliașii de ieri, cari s'au pregătit, — ce-i drept, vreme cam îndelungată, — să facă fericirea acestei țări, cărmuind-o împreună! Să vă servim numai câteva mostre. După ce acuză pe conducătorii țărăniști de „*lipsă de sinceritate*”; după ce constată că aceștia „*au rupt zăgazurile purtății naționale*” și „*au deschis largi intrări unor intruși străini, strecurați în sânul grupării cu toate mijloacele morale și materiale ale distrugerii*”; după altele multe și mărunte săgeți de același soi, gazeta partidului național se pronunță categoric astfel: — „*Țărănismul, îndrumat pe povârnișul unor concepții false, a ajuns asăzi din salvator al păturii țărănești în distrugător al ei*”.

Scurt și categoric. Și când te gândești, că în ultima ședință a „comitetului central pentru Ardeal și Banat al partidului național” s'au mai găsit glasuri, cari au avut năstrușnica inspirație să propună, totuși, o fuziune fără condiții cu acest partid țărănesc, distrugător al păturei țărănești! Și d.

Virgil Madgearu, care circula în ziua aceea pe străzile Clujului, într'o trăsură cu coșul ridicat, tot mai nădăjduind încă în minunea unei dorite îmbrățișări!

Citind cum se tratează astăzi, la două săptămâni după despărțire, bunii prietenii de altădată, nu numai că înțelegem motivul pentru care, la urma urmei, nu s'au contopit, dar adresăm toate felicitările noastre națiunii române, că a scăpat de guvernarea prin colaborare a unor oameni politici cari au o atât de rea idee unii despre alții.

Mai curând sau mai târziu, d. Iuliu Maniu tot n'ar fi scăpat de... „invazia jărănistă”.

Aventura rămășițelor. — Așa zisul partid național din Ardeal, care și-a ținut deunăzi la Cluj micul său congres regional de adio, face tot mai mult impresia unor resturi sleite, rămase pe fundul unui vas, după o îndelungată evaporare. Acest final a fost demult proorocit de dl Octavian Goga în paginile *Țării Noastre*. Intocmit exclusiv în vederea unei acaparări politice a Ardealului, presupusul partid național — cu firma șterpelită de pe Câmpul Libertății — se descompune acum, cași când ar fi fost expus prea multă vreme la soare. Dl Iuliu Maniu, prea nehotărâțul șef, subț acțiunea razelor solare, rămas imobil în bătaia tuturor vânturilor, victimă a tuturor intemperțiilor cari bătuie în politica de plin aer a României întregite, a început să se decoloreze, ca o haină prea uzată. În scurtă vreme, marelui pertractor va deveni, cu certitudine, transparent. Prudentul nostru adversar de odinioară ne va aminti astfel pe „Omul invizibil” al romancierului Wells.

E o soartă amară de-abinelea, care merită compătimirea tuturor oamenilor,

al căror suflet nu rămâne nesimțitor în fața mizeriilor umane. Singurătatea e o tovarășie atât de tristă uneori!...

Am fi dispuși și noi cu alte cuvinte, să primim cu blândețe și cu iertare spre nefericirea sărmanului comitet de o sută, care, cași anumite acțiuni bancare depreciate, nu mai numără niciun sfert din valoarea lui nominală. Există o atmosferă specială, a falimentului, care seamănă grozav cu aceea a înmormântărilor. La căpătâiul muribunzilor, vechile animozități amuțesc.

Dar, din nefericire, pseudo-partidul național nu vrea să profite de poziția sa mizercioasă. În loc să se culce cuminte, în liniștitul său mauzoleu, așezându-și ambițiile de guvernare în dulapul cu haine vechi, pare că vrea să agite mai departe ideile subversive și lozinci ațățătoare. Avem subț ochii noștri, de pildă, telegrama amicilor dela Alba-Iulia ai d. Iuliu Maniu, cari, foarte supărați că M. S. Regele n'a chemat la guvern pe fostul președinte al Consiliului dirigent, se declară, pe sârmă, antidinastici. Telegrama cu pricina are, adică, următorul conținut: „*Suntem scârbiți de trădarea mârșavă și adânc consternați de felul cum s'a soluționat criza de guvern, care e propriu a ne clătina în sentimentele noastre monarhice.*”

Primind această proclamație bătaioasă, trimisă tocmai din orașul unde a fost încoronat cel dintâi Rege al României-întregite, d. Iuliu Maniu n'a aruncat-o la coș, dezavuând astfel, cu băgare de seamă, excesul de necaz al partizanilor săi, ci a dat-o spre publicare, cu cele mai tipătoare litere tipografice, la *Lupta* ca și la *Românta*, la *Patria* cași la *Neamul Românesc*. Va să zică, s'a solidarizat complect cu înțelesul ei, și și-a însușit amenințarea.